C/2024/1761

22.3.2024

P9_TA(2023)0321

Vzťahy s Bieloruskom

Uznesenie Európskeho parlamentu z 13. septembra 2023 o vzťahoch s Bieloruskom (2023/2041(INI))

(C/2024/1761)

Európsky parlament,

— so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o Bielorusku,

— so zreteľom na závery Rady z 12. októbra 2020 a z 21. a 22. októbra 2021 o Bielorusku,

— so zreteľom na spoločné vyhlásenie zo samitu Východného partnerstva konaného 15. decembra 2021 v Bruseli,

— so zreteľom na vyhlásenie ministrov zahraničných vecí skupiny G7 zo 4. novembra 2022 o Bielorusku,

— so zreteľom na vyhlásenie vysokého predstaviteľa Josepa Borrella z 3. marca 2023 o odsúdení Alesa Biaľackého a ďalších obhajcov ľudských práv a na vyhlásenie vysokého predstaviteľa Josepa Borrella zo 17. januára 2023 o súdnych procesoch proti opozičným lídrom a novinárom v Bielorusku,

— so zreteľom na správy zo 4. mája 2022 a 20. júla 2022, ktoré vypracovala osobitná spravodajkyňa OSN pre situáciu v oblasti ľudských práv v Bielorusku Anaïs Marin pre Radu OSN pre ľudské práva, na výzvu expertov OSN z 10. októbra 2022 na okamžité prepustenie väzneného nositeľa Nobelovej ceny za mier Alesa Biaľackého a ďalších obhajcov práv v Bielorusku a na vyjadrenie hovorkyne Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva Raviny Shamdasaniovej z 3. marca 2023 o odsúdení obhajcov ľudských práv v Bielorusku,

— so zreteľom na vyhlásenie nezávislosti Bieloruska od Sovietskeho zväzu 25. augusta 1991,

— so zreteľom na vyhlásenie štátnej zvrchovanosti Bieloruskej sovietskej socialistickej republiky 27. júla 1990,

— so zreteľom na Bielovežskú dohodu ratifikovanú 10. decembra 1991 Najvyššou radou Bieloruska, v ktorej bolo vyhlásené, že Sovietsky zväz prestal existovať,

— so zreteľom na ústavu Bieloruskej republiky prijatú 15. marca 1994,

— so zreteľom na Všeobecnú deklaráciu ľudských práv, Chartu Organizácie Spojených národov, Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach, Dohovor proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu a všetky ostatné dohovory o ľudských právach, ktorých signatárom je aj Bielorusko,

— so zreteľom na Viedenskú deklaráciu a akčný plán z 25. júna 1993,

— so zreteľom na Zmluvu o nešírení jadrových zbraní,

— so zreteľom na Budapeštianske memorandum o bezpečnostných zárukách,

— so zreteľom na svetovú správu organizácie Human Rights Watch o Bielorusku z roku 2022,

— so zreteľom na Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu,

— so zreteľom na druhú hodnotiacu správu Skupiny expertov Rady Európy pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi, o vykonávaní Dohovoru Rady Európy o opatreniach proti obchodovaniu s ľuďmi Bieloruskom, ktorá bola prijatá 28. júna 2022

— so zreteľom na správy vysokého komisára OSN pre ľudské práva zo 4. marca 2022 a 3. februára 2023 o situácii v oblasti ľudských práv v Bielorusku pred prezidentskými voľbami v roku 2020 a po nich,

— so zreteľom na správu moskovského mechanizmu Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) z 11. mája 2023 o závažnom ohrozovaní ľudského rozmeru OBSE v Bielorusku od 5. novembra 2020,

— so zreteľom na vyšetrovaciu správu vyšetrovacej misie Medzinárodnej organizácie civilného letectva z júla 2022 s názvom Udalosť týkajúca sa letu FR4978 spoločnosti Ryanair vo vzdušnom priestore Bieloruska z 23. mája 2021,

— so zreteľom na rezolúciu Parlamentného zhromaždenia Rady Európy č. 2495 (2023) z 27. apríla 2023 s názvom Deportácie a násilné presuny ukrajinských detí a iných civilistov do Ruskej federácie alebo na dočasne okupované ukrajinské územia: vytvoriť podmienky pre ich bezpečný návrat, zastaviť tieto zločiny a potrestať páchateľov,

— so zreteľom na rozhodnutie Medzinárodnej organizácie práce (MOP) GB.347/INS/14(Rev.1) z 20. marca 2023 a jej uznesenie z 12. júna 2023 o opatreniach odporúčaných Správnou radou podľa článku 33 ústavy MOP v súvislosti s Bieloruskom,

— so zreteľom na článok 54 rokovacieho poriadku,

— so zreteľom na správu Výboru pre zahraničné veci (A9-0258/2023),

A. keďže tri roky po zmanipulovaných prezidentských voľbách 9. augusta 2020 nelegitímny režim Alexandra Lukašenka stupňuje systematické represie voči bieloruskému ľudu, ktoré sa vzťahujú na všetky segmenty spoločnosti vrátane zraniteľných a marginalizovaných osôb; keďže súdy odsúdili viac ako 3 000 osôb na rôzne tresty na základe politicky motivovaných obvinení a viac ako 1 500 osôb zostáva uväznených z politických dôvodov, zatiaľ čo tisíce ďalších osôb sú mučené, aby nepriznali, že majú takýto status, a žijú pod neustálym tlakom zastrašovania, hrozieb a možného zatknutia a vykonštruovaných obvinení; keďže Lukašenkov režim vykonal stovky politických odsúdení za trestné činy vrátane odobratia licencií takmer 100 bieloruským právnikom, zatvorenia stoviek médií a zrušenia registrácie viac ako 1 000 mimovládnych organizácií (MVO); keďže mnohí podnikatelia v oblasti médií a novinári boli nútení opustiť Bielorusko a obnoviť svoju činnosť v exile, predovšetkým v Litve a Poľsku; keďže viac ako 30 novinárov a pracovníkov médií je naďalej uväznených na základe falošných obvinení z trestnej činnosti; keďže štyri hlavné nezávislé odborové zväzy a Bieloruský kongres demokratických odborov boli zrušené a najmenej 14 ich vedúcich predstaviteľov a členov bolo uväznených; keďže prepustení politickí väzni čelia extrémnej diskriminácii, keď im režim zakazuje voľný pohyb a bráni im v prístupe na trh práce, k ich bankovým účtom a ďalším finančným prostriedkom; keďže opatrenia režimu a odmietnutie lekárskej starostlivosti a právnej pomoci mali za následok smrť politických väzňov vrátane Vitolda Ašuraka, Dzmitrija Dudoitsa, Alexandra Vichora, Mikalaja Klimoviča, Dzmitrija Sarokina a Alesa Puškina; keďže len v posledných rokoch z obavy pred podobným osudom opustilo krajinu približne 300 000 Bielorusov;

B. keďže správy vysokého komisára OSN pre ľudské práva o situácii v Bielorusku prirovnávajú represie Lukašenkovho režimu k zločinom proti ľudskosti;

C. keďže v máji a júni 2023 uplynuli tri roky od zatknutia bieloruského opozičného blogera Siarheja Cichanovského a Viktara Babaryku na základe politicky motivovaných obvinení v súvislosti s ich kandidatúrou na post bieloruského prezidenta; keďže Palina Šarenda-Panasjuková, politická väzenkyňa a aktivistka občianskej kampane Európske Bielorusko, sa na protest proti tŕznivým podmienkam väznenia rozhodla vzdať bieloruského občianstva a po vyplnení formálnej žiadosti bola eskortovaná na psychiatrické vyšetrenie a odvtedy nie je známe, kde sa nachádza;

D. keďže najmenej 1 300 detí so zdravotným postihnutím v Bielorusku je umiestnených v zariadeniach, ktoré majú problémy s riadnou diagnostikou, vzdelávaním alebo sociálnou reintegráciou a chýba im verejná zodpovednosť a transparentnosť;

E. keďže medzinárodné spoločenstvo vrátane EÚ a jej členských štátov neuznalo výsledky zmanipulovaných volieb a neuznáva Alexandra Lukašenka ako prezidenta Bieloruska; keďže bieloruské orgány nevykonali účinné vyšetrovanie rozsiahlych obvinení z mučenia a iného zlého zaobchádzania s pokojnými demonštrantmi zo strany príslušníkov orgánov presadzovania práva v auguste 2020 po zmanipulovaných prezidentských voľbách;

F. keďže režim odstraňuje posledné zvyšky politickej plurality v krajine, a to aj prostredníctvom pripravovanej tzv. opätovnej registrácie politických strán, ktorá pravdepodobne povedie k likvidácii všetkých strán okrem tých, ktoré podporujú režim; keďže nová ústava z februára 2022 vytvára nové nedemokratické inštitúcie, ktoré slúžia len na zabezpečenie toho, aby režim mohol uchopiť moc a zbaviť tak parlament posledného náznaku vplyvu na politický proces;

G. keďže v januári 2022 nadobudli účinnosť novely bieloruského trestného zákona, ktorými sa opätovne zaviedla trestná zodpovednosť za účasť na činnostiach neregistrovaných organizácií; keďže v krajine v súčasnosti legálne nepôsobí žiadna organizácia pre ľudské práva; keďže v máji 2022 nadobudli účinnosť ďalšie zmeny trestného zákonníka, ktorými orgány rozšírili uplatňovanie trestu smrti na pokusy o teroristické činy, pričom toto obvinenie sa predtým používalo v súdnych procesoch s politickými aktivistami; keďže v júli 2022 Lukašenko podpísal zákon, ktorý umožňuje vyšetrovanie a súdne procesy v neprítomnosti podľa 48 článkov trestného zákona; keďže v januári 2023 Lukašenkov režim prijal zákon, na základe ktorého sa odoberá občianstvo osobám v exile, ktoré obviňuje z tzv. trestných činov súvisiacich s extrémizmom, pričom tento zoznam v súčasnosti zahŕňa viac ako 2 000 osôb;

H. keďže Lukašenkov režim nebezpečne narúša zvrchovanosť Bieloruska tým, že ho mení na satelitný štát Ruska a umožňuje, aby bolo Bielorusko pohltené Ruskom do tzv. zväzového štátu, čím sa riziko priamej okupácie stáva mimoriadne vysokým, a to proti jasnej vôli väčšiny Bielorusov; keďže Lukašenko navrhol, aby Bielorusko, Rusko a Kazachstan uzavreli dohodu o spoločnom využívaní jadrových zbraní;

I. keďže Lukašenkov režim ďalej ničí prejavy národnej identity Bielorusov vrátane jazyka a kultúry národa; keďže presadzuje agresívnu politiku rusifikácie prostredníctvom svojvoľného zadržiavania, a najmä brutálneho zaobchádzania s kultúrnymi osobnosťami vrátane spisovateľov, umelcov a hudobníkov a ľudí, ktorí na verejnosti hovoria bieloruským jazykom, ako aj zákazom národných a historických symbolov Bieloruska, ako je bielo-červeno-biela vlajka a znak Pahoňa, a zatváraním vydavateľstiev, súkromných škôl a kurzov bieloruského jazyka;

J. keďže Lukašenkov režim naďalej marginalizuje etnické, náboženské a sexuálne menšiny, najmä litovské a poľské etnické komunity, prenasledovaním ich vodcov, ako je Andrzej Poczobut, zatváraním litovských a poľských vzdelávacích inštitúcií, likvidáciou vzdelávania v ich etnických jazykoch a ničením poľských pamätných cintorínov; keďže naďalej potláča náboženské komunity a jednotlivcov, čím porušuje právo na slobodu náboženského vyznania a viery; keďže mnohí rímskokatolícki, protestantskí, pravoslávni a gréckokatolícki kňazi a pastori boli vystavení rôznym formám prenasledovania, od pokút až po dlhoročné väzenie; keďže bieloruská pravoslávna cirkev v mnohých prípadoch slúži záujmom režimu vrátane podpory útočnej vojny Ruska proti Ukrajine; keďže zosnulý grodniansky arcibiskup Artemij Kiščenko, ktorý ako jediný hierarcha Moskvy podriadenej bieloruskej pravoslávnej cirkvi – Bieloruského exarchátu – odsúdil násilie použité režimom Alexandra Lukašenka proti pokojným demonštrantom v roku 2020, bol poslaný do dôchodku, počas ktorého bol vystavený obťažovaniu, ktoré ovplyvnilo jeho zdravie a urýchlilo jeho smrť;

K. keďže LGBTI osoby v Bielorusku čelia naďalej systémovej diskriminácii a násiliu; keďže Bielorusko by mohlo zaviesť právne predpisy týkajúce sa tzv. propagandy LGBTI podobne ako v Rusku; keďže Bielorusi, ktorí žijú, pracujú alebo hľadajú útočisko v Rusku, patria medzi najzraniteľnejšie osoby voči nadnárodnej represii zo strany bieloruských orgánov;

L. keďže bieloruské orgány sa často uchyľujú k sledovaniu, cenzúre na internete a dezinformáciám, pričom nasadzujú technológie na kontrolu obyvateľstva; keďže takáto represívna prax predstavuje ďalší krok smerom k digitálnemu autoritárstvu a potláčaniu digitálnych práv ľudí v Bielorusku, čo vedie k eskalácii zastrašovania občanov a zmenšovaniu občianskeho priestoru;

M. keďže v októbri 2022 Bielorusko odstúpilo od prvého opčného protokolu k Medzinárodnému dohovoru o občianskych a politických právach s účinnosťou k 8. februáru 2023, čím zablokovalo mandát Výboru OSN pre ľudské práva prijímať a preskúmavať sťažnosti na porušovanie ľudských práv od jednotlivcov v Bielorusku; keďže tým Bielorusi stratili medzinárodnú ochranu a sťažnosťami Bielorusov sa nemôže zaoberať Rada OSN pre ľudské práva, ani Európsky súd pre ľudské práva;

N. keďže nelegitímny Lukašenkov režim aktívne podporuje neodôvodnenú útočnú vojnu a vojnové zločiny proti Ukrajine a plne sa na nich podieľa; keďže tento režim priamo umožňuje a podporuje ruskú vojenskú agresiu proti Ukrajine a používanie teroristických prostriedkov zo strany Ruska, čoho dôkazom je presmerovanie letu FR4978 spoločnosti Ryanair v máji 2021 a vyhlásenie vítajúce štátom podporovanú teroristickú organizáciu Ruska, Wagnerovu skupinu; keďže väčšina Bielorusov je proti účasti svojej krajiny v tejto vojne a demonštrovala to organizovaním pokojných protestov, ktoré viedli k zatýkaniu, trestnému stíhaniu a zneužívaniu právomoci zo strany polície, sabotovaním prepravy ruskej vojenskej techniky a vstupom do bieloruských plukov bojujúcich po boku ukrajinských ozbrojených síl alebo ich podporou; keďže Bielorusko je jedinou krajinou v Európe a strednej Ázii, ktorá uplatňuje trest smrti, a akýkoľvek odpor voči účasti Bieloruska na ruskej útočnej vojne proti Ukrajine sa odrádza použitím trestu smrti; keďže EÚ a NATO dôrazne odsúdili spoluúčasť Lukašenkovho režimu na ruskej útočnej vojne proti Ukrajine, čo viedlo k spoločnému postupu týchto organizácií na základe podobných alebo dokonca spoločných hodnotení, a preto je potrebné posilniť spoluprácu medzi EÚ a NATO;

O. keďže 27. apríla 2023 Parlamentné zhromaždenie Rady Európy jednomyseľne odsúdilo deportácie, prevýchovu a rusifikáciu ukrajinských detí, z ktorých niektoré boli poslané do tábora Dubrava, ktorý vlastní spoločnosť Belaruskali; keďže tieto zločiny, na ktorých sa podieľa Lukašenkov režim, môžu predstavovať genocídu;

P. keďže Lukašenkov režim predstavuje priamu hrozbu pre EÚ a bezpečnosť jej občanov; keďže o tom svedčí jeho súhlas s rozmiestnením ruských taktických jadrových zbraní na jeho území, jeho odmietnutie plniť požiadavky na jadrovú bezpečnosť v bieloruskej jadrovej elektrárni (NPP) v Astravci, jeho zorganizovaný únos civilného letu spoločnosti Ryanair FR4978, jeho pokračujúca inštrumentalizácia migrácie a obchodovania s ľuďmi, jeho agresívna vojnová rétorika od augusta 2020 a jeho podpora zvýšenej ruskej vojenskej prítomnosti v Bielorusku prostredníctvom stálych spoločných manévrov;

Q. keďže Lukašenkov režim naďalej núti migrantov z krajín, ktoré nie sú členmi EÚ, prekračovať hranice s Lotyšskom, Litvou a Poľskom; keďže migranti v Bielorusku čelia mučeniu a inému zlému zaobchádzaniu zo strany pohraničnej stráže a iných úradníkov, prekážkam pri podávaní žiadostí o azyl či vyhosteniu alebo vráteniu;

R. keďže bieloruské demokratické sily pod vedením Sviatlany Cichanovskej majú etablovanú štruktúru, ktorá neustále získava medzinárodné uznanie, vrátane nedávneho vytvorenia zjednoteného prechodného kabinetu, obnovenej Koordinačnej rady a otvorenia misie pre demokratické Bielorusko v Bruseli; keďže zjednotený prechodný kabinet, členovia diaspóry rôznych demokratických opozičných strán a ďalší Bielorusi zohrávajú dôležitú úlohu pri ďalšom poskytovaní aktívnej podpory politickým väzňom, ich rodinám a aktivistom, ktorí sú stále v Bielorusku;

S. keďže Sviatlana Cichanovská a vedúci predstavitelia demokratických politických strán verejne deklarovali európske ambície Bielorusov;

T. keďže v reakcii na pokračujúce represie EÚ a jej členské štáty prijali množstvo reštriktívnych opatrení voči Lukašenkovmu režimu vrátane sankcií voči 195 osobám a 34 subjektom, ktoré sa priamo podieľajú na porušovaní ľudských práv a pomáhajú režimu; keďže EÚ a jej členské štáty vyčlenili viac ako 100 miliónov EUR na podporu bieloruského ľudu a jeho demokratických ambícií;

U. keďže Lukašenkov režim obmedzuje účinok západných sankcií na Bielorusko využívaním pomoci poskytovanej Ruskom, ako je využívanie ruskej dopravnej a prístavnej infraštruktúry na vývoz bieloruského tovaru, prednostný prístup na ruský trh a odklad splátok dlhu Rusku, ako aj obchádzaním sankcií;

V. keďže v dôsledku západných sankcií sa HDP Bieloruska v roku 2022 znížil o 4,7 %, čo je len o polovicu nižší pokles, než sa očakávalo; keďže dovoz EÚ z Bieloruska v roku 2022 klesol o viac ako polovicu v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, a to zo 6,54 miliardy EUR v roku 2021 na 3,19 miliardy EUR; keďže vývoz Bieloruska do Ruska sa zvýšil o viac ako 40 % zo 16,3 miliardy USD v roku 2021 na 23 miliárd USD v roku 2022; keďže vývoz Bieloruska do Číny sa v roku 2022 takmer zdvojnásobil;

W. keďže Lukašenkov režim obnovuje centrálne plánovaný hospodársky model z čias Sovietskeho zväzu, najmä prostredníctvom regulácie maloobchodných cien, udržiavania priemyselnej výroby štátnych podnikov na vysokej úrovni, aj keď nie je dopyt, a zásahov proti súkromnému podnikaniu vrátane zákazu predaja podielov zahraničných investorov v bieloruských podnikoch a zavedenia nariadení umožňujúcich konfiškáciu súkromného majetku; keďže Bielorusko nezohľadnilo kľúčové zistenia vyšetrovacej komisie MOP z roku 2004 a Lukašenkov režim pokračuje v prenasledovaní odborárov;

X. keďže vďaka podpore EÚ stovky Bielorusov v súčasnosti dostávajú štipendiá a mnohí ďalší sa zúčastňujú na online odbornej príprave na posilnenie svojich odborných zručností a budú zapojení do odborných výmenných programov;

Pokračujúce represie zo strany Lukašenkovho režimu a podpora EÚ pre utláčané osoby

1. čo najdôraznejšie odsudzuje neprestávajúce represie a systematické a rozsiahle porušovanie ľudských práv páchané neustále Lukašenkovým režimom vrátane početných prípadov zlého zaobchádzania a mučenia, ako aj zadržiavania politických väzňov a iných osôb stíhaných z politicky motivovaných dôvodov, ako sú novinári, obhajcovia ľudských práv, nezávislí odboroví aktivisti a ďalší, v izolácii a nedostatočnej zdravotnej starostlivosti; rovnako odsudzuje vyvíjanie nátlaku na stíhané osoby účelovým zatýkaním a odsudzovaním ich príbuzných a odoberaním licencií ich právnikom; naďalej vyjadruje solidaritu s odvážnym bieloruským ľudom a členmi organizácií občianskej spoločnosti, ktorí sa zasadzujú za zvrchované, slobodné a demokratické Bielorusko, kde vládne spravodlivosť, mier a dodržiavanie ľudských práv, pričom riskujú svoju slobodu a život;

2. žiada, aby Lukašenkov režim ukončil špirálu násilia, mučenia, represií a propagandy proti nesúhlasným hlasom a domnelým kritikom, okamžite a bezpodmienečne prepustil všetkých politických väzňov, ich rodinných príslušníkov a všetky svojvoľne zadržiavané osoby, vyhlásil všeobecnú amnestiu pre všetkých, ktorí boli zatknutí z politických dôvodov od roku 2020, a umožnil pokojné odovzdanie moci po zorganizovaní slobodných a spravodlivých volieb;

3. vyzýva bieloruské orgány, aby okamžite ukončili kruté, neľudské a ponižujúce podmienky vyšetrovacej väzby a väznenia politických väzňov vrátane odopierania lekárskeho ošetrenia, základných hygienických potrieb a prístupu k právnikom a rodinným príslušníkom; odsudzuje praktiky tzv. reťazových zatykačov alebo neodôvodneného predlžovania vyšetrovacej väzby za menej závažné trestné činy alebo vykonštruované obvinenia z „extrémizmu“; je hlboko znepokojený tým, že uväznení vodcovia demokratickej opozície Viktar Babaryka a Maria Kalesnikava boli tajne prevezení do nemocnice bez toho, aby boli poskytnuté akékoľvek informácie o ich zdravotnom stave; je rovnako znepokojený dlhodobým nedostatkom informácií o stave opozičných politikov Siarheja Cichanovského, Mikalaja Statkeviča a Maksima Znaka, novinárov Ihara Losika, Katsiaryny Bachvalavovej (pseudonym: Andrejeva) a Andrzeja Poczobuta, z ktorých posledný je zároveň jedným z vodcov poľskej menšiny v Bielorusku, a aktivistky občianskej kampane Európske Bielorusko Paliny Šarenda-Panasiukovej;

4. Vyzýva Lukašenkov režim, aby okamžite poskytol potrebnú lekársku starostlivosť a zaručil riadny lekársky dohľad nad všetkými politickými väzňami s vážnymi chorobami a zdravotnými problémami vrátane Maryje Kalesnikavovej, Viktara Babaryku, Rygora Kastuseva, Iryny Melcherovej, Haliny Dzerbyšovej, Henadza Fedyniča, Marfy Rabkovovej, Vasila Berasneva, Vjačeslava Arešku, Uladzimira Hundara, Uladzimira Mackeviča, Mikalaja Statkeviča, Aleny Gnaukovej, Andreja Vojniča, Alexandra Fedutu, Mikitu Zalatarova, Dmitrija Zalomského, Alexeja Gubiča, Vadzima Gurmana, Antaniny Kanavalavovej, Andreja Skurka, Darye Afanasievovej, Arsenija Majsejčika, Ihara Minca, Pavla Gončarika, Siarheja Baturu, Viačeslava Daškeviča, Daniila Kosťukeviča, Michaila Chamitseviča, Paliny Šarenda-Panasjukovej, Andrzeja Poczobuta, Ksenije Lutskinovej, Maryny Markevičovej, Jauchena Ľulkoviča, Volgy Cybulskej, Volgy Zalatarovej, Artsioma Bajarského, Pavla Kučinského, Uladzimira Malachovského, Ruslana Sluckého, Aleny Maušukovej, Larysy Kuzmenkovovej, Kiryla Palčevského, Jurija Prokorenku, Sergeja Vereščagina, Viačeslava Rogasčuka, Alexandra Kapšulu, Ramana Karaneviča, Vitala Melnika, Aksany Zareckej a Viktorie Kuľšovej.

5. vyzýva bieloruské orgány, aby umožnili diplomatom a medzinárodným organizáciám, vrátane nezávislých zdravotníckych organizácii, najmä Medzinárodnému výboru Červeného kríža (MVČK), navštíviť politických väzňov, aby mohli posúdiť ich stav a poskytnúť im pomoc; vyzýva Komisiu, členské štáty EÚ a medzinárodné inštitúcie, ako sú MVČK a UNICEF, aby naďalej poskytovali systematickú a komplexnú podporu bieloruským politickým väzňom a členom ich rodín, ktorí sa nachádzajú v neľahkej finančnej situácii, ako aj politickým väzňom, ktorí si odpykali trest, vrátane finančnej podpory a pomoci pri zdravotnej a psychologickej rehabilitácii;

6. žiada nezávislé vyšetrovanie a vypracovanie odbornej správy o úmrtiach politických väzňov zadržiavaných režimom a o smrti aktivistu Ramana Bandarenka v novembri 2020, ktorú spôsobilo kruté zbitie údajne policajtmi v civile alebo ich zástupcami;

7. vyzýva Lukašenkov režim, aby sa zdržal akéhokoľvek prenasledovania a to aj bývalých politických väzňov, ktorí boli teraz prepustení; vyzýva režim, aby týmto bývalým väzňom umožnil žiť na slobode a umožnil im úplný prístup na trh práce, do spoločenského života, ako aj k ich bankovým účtom a majetku; vyjadruje hlboké znepokojenie nad údajným využívaním nútenej práce väzňov v bieloruských trestaneckých kolóniách, najmä dodávateľmi významných spoločností so sídlom v EÚ; vyzýva všetky spoločnosti so sídlom v EÚ, aby ukončili vzťahy so všetkými bieloruskými dodávateľmi, ktorí vo svojich dodávateľských reťazcoch využívajú nútenú prácu, a to aj s tými, na ktorých sa zatiaľ nevzťahujú reštriktívne opatrenia, a vyzýva Radu, aby uvalila sankcie na všetky bieloruské spoločnosti, ktoré vo svojich dodávateľských reťazcoch využívajú nútenú prácu; víta nedávne prijatie uznesenia MOP o opatreniach odporúčaných správnou radou podľa článku 33 ústavy MOP v súvislosti so systematickým porušovaním slobody združovania v Bielorusku, potláčaním demokratického odborového hnutia a pokračujúcim prenasledovaním nezávislých odborových lídrov a aktivistov a vyzýva členské krajiny MOP, aby podľa toho konali;

8. opakuje, že jednostranné odstúpenie Lukašenkovho režimu od politiky Východného partnerstva, ktoré bolo oznámené 28. januára 2021, nie je legitímne, pretože neodráža skutočnú vôľu bieloruského ľudu a jeho túžbu po slobodnom a demokratickom štáte;

9. opätovne odsudzuje rozhodnutie Lukašenkovho režimu odstúpiť od Aarhuského dohovoru, medzinárodnej dohody, ktorou sa zavádza ľudské právo na čisté, zdravé a udržateľné životné prostredie;

10. vyzýva inštitúcie EÚ a členské štáty, aby preskúmali možnosť umožniť zástupcom bieloruských demokratických síl, najmä Sviatlane Cichanovskej, legitímnej zástupkyni bieloruského ľudu a občianskej spoločnosti, aby zaujali prázdne kreslá, ktoré predtým obsadili zástupcovia bieloruských orgánov na dvojstranných a viacstranných fórach, najmä v rámci politiky Východného partnerstva; vyzýva Komisiu, aby do programov spolupráce, ako sú EU4Climate, EU4Environment a ďalšie iniciatívy, zapojila nezávislých bieloruských odborníkov, ktorí nie sú spojení s režimom, ako národných zástupcov Bieloruska; vyzýva Radu pre zahraničné veci, aby rozšírila trvalé pozvanie pre pani Sviatlanu Cichanovskú, ako predsedníčku bieloruského zjednoteného prechodného kabinetu, na svoje zasadnutia, ktoré sa týkajú Bieloruska; vyzýva vedúcich predstaviteľov členských štátov, ako aj politických predstaviteľov ostatných účastníckych štátov Európskeho politického spoločenstva, aby začlenili bieloruské demokratické sily do Európskeho politického spoločenstva, napríklad tým, že im udelia štatút pozorovateľa;

11. odsudzuje politicky motivované zinscenované súdne procesy a vykonštruované obvinenia, ktorých cieľom je vzbudiť strach zástupcov a podporovateľov demokratických síl, občianskej spoločnosti, nezávislých médií, slobodných odborových zväzov, obhajcov ľudských práv a národnostných, náboženských a sexuálnych menšín; odsudzuje rozhodnutie bieloruských orgánov z 23. augusta 2023 vyhlásiť popredné Centrum pre ľudské práva Viasna a všetky jeho pobočky za „extrémickú organizáciu“ a požaduje okamžité prepustenie jeho predsedu a zakladateľa, nositeľa Nobelovej ceny za mier a laureáta Sacharovovej ceny Alesa Biaľackého a jeho kolegov Valiancina Stefanoviča, Uladzimira Labkoviča, Marfy Rabkovovej a Andreja Čapjuka; ďalej odsudzuje najmä odsúdenie Henadza Fiadyniča, Vasila Berasneua, Viačeslava Arešku, Maryny Zolatavovej a Liudmily Čekinovej na dlhé tresty odňatia slobody, ako aj odsúdenie popredných predstaviteľov demokratických síl, ako sú Sviatlana Cichanovská, Pavel Latuška, Maryja Maroz, Volha Kavalková, Siarhei Dyleuski, Valery Tsapkala, Stsiapan Putsila a Yan Rudzik, v neprítomnosti na základe falošných obvinení zo „sprisahania s cieľom prevziať moc“ alebo „zakladania extrémistických organizácií“; odsudzuje pokračujúce väznenie vedúcich predstaviteľov demokratickej opozície Pavla Sevyarynetsa a Mikalaja Statkeviča; odsudzuje nadnárodné represie Lukašenkovho režimu voči Bielorusom v zahraničí, ako aj napomáhanie a aktívnu spoluprácu Ruska pri týchto represiách; naliehavo vyzýva režim, aby okamžite zastavil odoberanie a vyhrážanie sa odoberaním detí z opatery ich rodičov ako spôsob trestania rodičov za protesty alebo politickú aktivitu; nabáda Radu a Komisiu, aby hľadali nové spôsoby, ako sa usilovať o prepustenie všetkých politických väzňov v Bielorusku;

12. naliehavo vyzýva bieloruské orgány, aby okamžite zmiernili všetky tresty smrti a zaviedli okamžité moratórium na vykonávanie trestu smrti ako prvý krok k jeho úplnému a trvalému zrušeniu;

13. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby naďalej umožňovali obhajcom ľudských práv, právnym zástupcom a organizáciám občianskej spoločnosti pokračovať v poskytovaní služieb, najmä sociálnej pomoci, zdravotnej starostlivosti a verejnej obrany, politickým väzňom a ich rodinám; vyzýva diplomatov EÚ a jej členských štátov, aby napriek existujúcim ťažkostiam spolupracovali so zástupcami občianskej spoločnosti, obhajcami ľudských práv, nezávislými médiami, prodemokratickými skupinami a rodinami politických väzňov v Bielorusku a podporovali ich;

14. vyzýva Komisiu, členské štáty a Európsku službu pre vonkajšiu činnosť, aby spolupracovali s medzinárodnými partnermi, ako sú moskovský mechanizmus OBSE a Rada OSN pre ľudské práva, ako aj s obhajcami ľudských práv a zástupcami občianskej spoločnosti na mieste pri monitorovaní, dokumentovaní a podávaní správ o závažných porušeniach ľudských práv a zločinoch proti ľudskosti, ku ktorým dochádza v Bielorusku, s cieľom zabezpečiť následnú zodpovednosť a spravodlivosť pre obete; zdôrazňuje cennú prácu mimovládnych organizácií v Bielorusku i mimo neho, ktoré dokumentujú prípady mučenia, a vytvárajú tak dôležitý základ pre budúce stíhania zločinov spáchaných Lukašenkovým režimom; opätovne vyjadruje svoju podporu Medzinárodnej platforme zodpovednosti pre Bielorusko;

15. opakuje svoju výzvu, aby členské štáty EÚ pripravili pôdu pre trestné stíhanie bieloruských predstaviteľov, ktorí sú zodpovední za volebné podvody, závažné porušovanie ľudských práv a zločiny proti ľudskosti alebo sa na nich podieľali, a to podľa prijatých zásad extrateritoriálnej a univerzálnej jurisdikcie; pripája sa k výzve vysokého komisára OSN pre ľudské práva, aby všetky členské štáty OSN zvážili úsilie o dosiahnutie zodpovednosti týmto spôsobom; podporuje ďalšie diskusie o možnom zriadení medzinárodného tribunálu pre porušovanie ľudských práv v Bielorusku v Haagu;

Zapojenie Lukašenkovho režimu do útočnej vojny Ruska proti Ukrajine

16. čo najdôraznejšie odsudzuje zapojenie Lukašenkovho režimu do neodôvodnenej, nezákonnej a nevyprovokovanej útočnej vojny Ruska proti Ukrajine a jeho podporu nenávistných prejavov, dezinformácií a propagandy, ktorá odráža moskovskú bojovnú rétoriku; v tejto súvislosti odsudzuje masívne dodávky munície a vojenskej techniky ruským agresorom, najmä výrobu komponentov pre ruskú armádu, ako aj rozmiestnenie ruských jednotiek v Bielorusku a ich výcvik bieloruskými inštruktormi, vítanie ruskej nelegálnej a štátom sponzorovanej teroristickej organizácie Wagnerovej skupiny, hrozbu pripojenia sa k agresii v kombinácii s rozmiestnením jednotiek pri bielorusko-ukrajinskej hranici, čo núti ukrajinské jednotky zostať tam, a využívanie bieloruského územia, vzdušného priestoru a infraštruktúry ako priestoru na začatie invázie, ako aj pokračujúce raketové útoky na vojenské a civilné ciele na Ukrajine; poznamenáva, že prevažná väčšina Bielorusov s týmto mnohostranným zapojením do útočnej vojny Ruska nesúhlasí; vyjadruje plnú podporu bieloruským aktivistom, ktorí kladú odpor agresorom v Bielorusku tým, že narúšajú železnice a iné zásobovacie trasy využívané ruskou armádou, bieloruskej hackerskej skupine Cyber Partisans a dobrovoľníkom, najmä pluku Kastuś Kalinouski a bývalému pluku Pahonia, ktorí statočne bojujú po boku ozbrojených síl Ukrajiny, aby odrazili agresorov; plne podporuje poskytovanie pomoci týmto odporcom;

17. odsudzuje nezákonné premiestnenie viac ako 2 150 detí vrátane sirôt z oblastí Ukrajiny okupovaných Ruskom do tzv. rekreačných táborov v Bielorusku, kde sú vystavované rusifikácii a indoktrinácii; dôrazne odsudzuje zapojenie bieloruského Červeného kríža do nezákonnej deportácie ukrajinských detí; podporuje vyšetrovanie ukrajinskej prokuratúry týkajúce sa úlohy Bieloruska v nútených deportáciách a domnieva sa, že konanie samotného Lukašenka a jeho režimu môže tiež predstavovať zločin proti ľudskosti „deportácie alebo násilného presunu obyvateľstva“ podľa Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu; považuje Lukašenka za rovnako zodpovedného za tieto vojnové zločiny ako Vladimíra Putina a Mariu Ľvovú-Belovú, a preto vyzýva Medzinárodný trestný súd, aby zvážil vydanie podobného medzinárodného zatykača na Lukašenka; vyzýva Radu, aby rozšírila zoznam osôb, na ktoré sa vzťahujú sankcie EÚ, o osoby zapojené do násilných deportácií ukrajinských detí do Bieloruska;

18. vyzýva na väčšiu súčinnosť a súdržnosť medzi Strategickým kompasom EÚ a strategickou koncepciou NATO, najmä pokiaľ ide o ich vykonávanie, s cieľom čeliť ruskej agresii voči Ukrajine a spoluúčasti Lukašenkovho režimu na tomto konflikte; zdôrazňuje význam zintenzívnenia spolupráce medzi EÚ a NATO pri riešení všetkých relevantných aspektov zapojenia Bieloruska do vojny Ruska proti Ukrajine; považuje za potrebné vypracovať spoločnú stratégiu na zachovanie nezávislosti Bieloruska vrátane medzinárodnej podpory na tento účel a na prechod krajiny k demokracii za účasti EÚ a medzinárodných inštitúcií, ako sú OBSE, Rada Európy a G7;

19. domnieva sa, že umožnením neodôvodnenej útočnej vojny Ruska proti Ukrajine sa Lukašenkov režim stal spolupáchateľom zločinov spáchaných Ruskom, čo znamená zodpovednosť za zničenie a škody spôsobené Ukrajine; ďalej sa domnieva, že osobitný medzinárodný tribunál pre zločiny agresie spáchané Ruskom proti Ukrajine musí mať právomoc vyšetrovať nielen Putina a ruské politické a vojenské vedenie, ale aj bieloruské vedenie; vyzýva inštitúcie EÚ a členské štáty, aby prijali všetky opatrenia potrebné na umožnenie trestného stíhania bieloruských úradníkov, ktorí sa podieľajú na vojnových zločinoch, zločinoch proti ľudskosti, zločinoch genocídy a zločine agresie páchaných na Ukrajine; v tejto súvislosti víta kroky, ktoré boli prijaté s cieľom zriadiť kanceláriu Medzinárodného trestného súdu na Ukrajine; vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby našli právne cesty na zabavenie majetku bieloruského vedenia a súvisiacich bieloruských subjektov zapojených do ruského vojnového úsilia a podľa možnosti ho použili na podporu obnovy Ukrajiny;

20. vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby rozšírili a posilnili rozsah svojich sankcií (reštriktívnych opatrení) a prijali nový súbor sankcií voči Bielorusku a Rusku a fyzickým a právnickým osobám, ktoré sú zodpovedné za závažné porušovanie ľudských práv v Bielorusku alebo sa na ňom podieľajú, v rámci sankčných režimov voči Rusku a Bielorusku a globálneho mechanizmu sankcií EÚ v oblasti ľudských práv (Magnitského akt EÚ) vrátane sankcií voči sudcom, prokurátorom, príslušníkom orgánov činných v trestnom konaní, príslušníkom vo väzenských a trestaneckých zariadeniach, propagandistom a agentom neslávne známej KGB a Hlavného riaditeľstva pre boj proti organizovanému zločinu a korupcii (GUBOPiK/HUBAZiK);

21. vyzýva na zrkadlenie existujúcich sankcií voči Rusku voči Bielorusku; trvá na tom, aby bieloruská potaš, ktorá je hlavným zdrojom príjmov režimu, zostala na sankčnom zozname a aby sa neprevážala cez územie EÚ, najmä preto, že hlavný bieloruský výrobca potaše, spoločnosť Belaruskali, je priamo zapojená do nezákonného premiestňovania, rusifikácie a indoktrinácie ukrajinských detí; vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby urýchlene zvýšili svoje kapacity na posúdenie skutočného účinku sankcií a možných vedľajších škôd s cieľom zabezpečiť úplné vykonávanie všetkých reštriktívnych opatrení týkajúcich sa Bieloruska a bieloruských osôb a zabrániť akýmkoľvek systémom obchádzania a zároveň poskytnúť primeranú podporu práci osobitného vyslanca EÚ pre vykonávanie sankcií EÚ s cieľom odstrániť všetky nedostatky a zlepšiť účinné vykonávanie všetkých sankcií;

22. žiada, aby boli Rusko a Bielorusko zaradené na zoznam vysokorizikových tretích krajín EÚ, pokiaľ ide o boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu; vyzýva na vypracovanie zoznamu priamych príbuzných osôb spojených so zločineckým Lukašenkovým režimom, ktorí využívajú pohostinnosť krajín EÚ; vyzýva na okamžité preskúmanie ich vstupných víz a pobytového statusu; naliehavo žiada Medzinárodný olympijský výbor a ďalšie medzinárodné športové federácie, aby nedovolili športovcom z Bieloruska a Ruska, z ktorých mnohí podporujú alebo sa dokonca zúčastnili na neodôvodnenej útočnej vojne Ruska proti Ukrajine, súťažiť na olympijských hrách v Paríži v roku 2024 alebo na iných medzinárodných športových podujatiach

23. vyjadruje poľutovanie nad tým, že niektoré členské štáty lobujú za zrušenie sankcií voči bieloruským výrobcom potaše vrátane spoločnosti Belaruskali, a vyzýva členské štáty, aby určili spoločné prístupy k výzvam, ktoré tieto sankcie predstavujú; odsudzuje tie tretie krajiny, ktoré pomáhajú Rusku a Bielorusku obchádzať zavedené sankcie, a žiada Komisiu a členské štáty, aby zvážili sekundárne sankcie voči týmto tretím krajinám; odsudzuje oficiálnu návštevu maďarského ministra zahraničných vecí a obchodu v Minsku vo februári 2023, ktorá je v rozpore s politikou EÚ voči Bielorusku, Rusku a agresívnej vojne proti Ukrajine; vyzýva Radu a podpredsedu Komisie/vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, aby preskúmali ďalšie opatrenia nad rámec sankcií a aby v úzkej koordinácii s partnermi EÚ vypracovali súdržný a komplexný dlhodobý prístup k Bielorusku;

Zvrchovanosť Bieloruska a ochrana jeho jazyka a národnej kultúry

24. s veľkým znepokojením berie na vedomie rastúcu politickú, hospodársku, vojenskú a kultúrnu podriadenosť Bieloruska Moskve; vyjadruje poľutovanie nad tým, že Bielorusko sa stalo satelitným štátom Ruska, a odsudzuje kroky oboch režimov, ktoré by mohli viesť k prípadnému pohlteniu a anexii Bieloruska Ruskom; odsudzuje historický revizionizmus Lukašenkovho režimu a jeho pokusy o ospravedlnenie svojich zločinov, najmä represií voči bieloruskému ľudu a útočnej vojny proti Ukrajine; odsudzuje rozmiestnenie ruských taktických jadrových zbraní pod ruským velením na bieloruskom území, čo predstavuje hrubé porušenie štatútu Bieloruska ako krajiny bez jadrových zbraní, ktorý bol zrušený po podvodnom ústavnom referende z 27. februára 2022; opätovne odsudzuje takéto rozmiestnenie, ktoré je v rozpore so Zmluvou o nešírení jadrových zbraní a môže viesť k ďalšiemu rozmiestneniu jadrových zbraní v regióne; vyzýva EÚ, jej členské štáty a NATO, aby podnikli všetky možné kroky na riešenie tohto rozmiestnenia; odsudzuje Lukašenkovu výhražnú rétoriku o možnom použití jadrových zbraní; vyzýva EÚ, aby spolupracovala s Medzinárodnou agentúrou pre atómovú energiu a Skupinou európskych regulačných orgánov pre jadrovú bezpečnosť s cieľom zaistiť jadrovú bezpečnosť

v bieloruskej jadrovej elektrárni v Astravici, a vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že druhý reaktor bieloruskej jadrovej elektrárne bol spustený bez toho, aby sa náležite riešili obavy medzinárodného spoločenstva týkajúce sa jadrovej bezpečnosti; vyzýva inštitúcie EÚ a členské štáty, aby neuznávali žiadne dohody podpísané Lukašenkovým režimom s Ruskom, ktoré postupujú zvrchovanosť Bieloruska proti vôli ľudu;

25. vyzýva EÚ a členské štáty, aby zachovali jednotu pri riešení mnohostranných hrozieb, ktoré režim Alexandra Lukašenka predstavuje pre EÚ, najmä pokračujúcej a rastúcej štátom riadenej inštrumentalizácie migrácie, ktorá zámerne spôsobuje ľudské utrpenie na hraniciach Bieloruska s Lotyšskom, Litvou a Poľskom a mimo nich; dôrazne odsudzuje využívanie migrácie na politické účely bieloruskými orgánmi a považuje ju za účelnú odvetu Lukašenkovho režimu proti členským štátom EÚ za ich podporu demokratických síl v Bielorusku s cieľom destabilizovať tieto členské štáty; vyjadruje znepokojenie nad humanitárnou situáciou na hraniciach Bieloruska s členskými štátmi EÚ; vyzýva dotknuté členské štáty EÚ, aby dodržiavali právo EÚ, pretože dodržiavanie základných európskych noriem, medzinárodného práva a rešpektovanie dôstojnosti každého ľudského života, najmä tvárou v tvár výzvam, je základom demokratického európskeho projektu, v ktorom chce EÚ vidieť aj Bielorusko; zdôrazňuje, že je potrebné zaručiť právo na azyl a zároveň zabezpečiť humánne a dôstojné podmienky prijímania migrantov a žiadateľov o azyl, ktorí uviazli na hraniciach;

26. zastáva názor, že príchod ruskej súkromnej vojenskej organizácie Wagnerova skupina do Bieloruska vytvára potenciálne bezpečnostné riziká pre Ukrajinu, susedov Bieloruska v EÚ a EÚ ako celok; opakuje svoju výzvu Rade, aby Wagnerovu skupinu zaradila do zoznamu teroristov, ktorý zostavila EÚ, a vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby naďalej monitorovali činnosť Wagnerovej skupiny a posilnili ochranu hraníc EÚ s cieľom zabrániť akýmkoľvek provokáciám Wagnerovej skupiny alebo pokusom žoldnierov Wagnerovej skupiny o prechod do EÚ, ako aj naďalej bojovať proti rastúcemu pašovaniu tovaru z Bieloruska;

27. upozorňuje na rastúcu hospodársku závislosť Bieloruska od Ruska a iných nedemokratických krajín vrátane Číny; vyjadruje poľutovanie nad tým, že Bielorusko sa vracia k centrálne plánovanému hospodárskemu modelu sovietskej éry, čo povedie k ďalšej izolácii krajiny od svetového trhu a k zaostávaniu v oblasti inovácií a modernizácie a k neustálemu úniku mozgov, čo je v rozpore so záujmami bieloruského ľudu, ktorý v posledných rokoch prejavuje čoraz väčšiu podnikateľskú iniciatívu;

28. pripomína všetkým podnikom z EÚ pôsobiacim v Bielorusku svoju predchádzajúcu výzvu, aby venovali osobitnú pozornosť a zodpovednosť za dodržiavanie ľudských práv v súlade s hlavnými zásadami OSN v oblasti podnikania a ľudských práv; žiada tieto podniky, aby nerealizovali žiadne nové investície v krajine a aby verejne protestovali u bieloruských orgánov proti pokračujúcej represii voči pracovníkom a občanom vo všeobecnosti;

29. vyzýva Komisiu a členské štáty EÚ, aby naďalej podporovali malé a stredné podniky v Bielorusku vzhľadom na to, že zohrali dôležitú úlohu pri podpore prodemokratického hnutia v Bielorusku, a to počas prezidentských volieb v roku 2020 aj po nich;

30. vyjadruje solidaritu s Bielorusmi, ktorí sa usilujú chrániť a rozvíjať svoju národnú identitu, najmä pokiaľ ide o rozšírenie používania bieloruského jazyka; vyjadruje poľutovanie nad nedávnym odsúdením umeleckého manažéra Pavla Belavusa na 13 rokov väzenia za jeho úsilie o propagáciu bieloruského jazyka a kultúry; zaväzuje sa zintenzívniť komunikáciu v bieloruskom jazyku, najmä prekladom svojich správ a uznesení o Bielorusku a politikách Východného partnerstva do tohto jazyka, a vyzýva ostatné inštitúcie EÚ, aby ho nasledovali;

31. naliehavo vyzýva bieloruský režim, aby ukončil diskrimináciu a násilie voči všetkým menšinám, najmä etnickým, náboženským a sexuálnym; odsudzuje bieloruské orgány za to, že sa zameriavajú na etnické litovské a poľské komunity v krajine, najmä prostredníctvom nedávnych rozhodnutí zameraných na likvidáciu litovských a poľských škôl a zrušenie vzdelávania v litovskom a poľskom jazyku; vyzýva bieloruské orgány, aby rešpektovali práva litovskej a poľskej menšiny vrátane práva na vzdelávanie v litovskom a poľskom jazyku; odsudzuje zatknutie Andželiky Borysovej, Andrzeja Poczobuta a ďalších členov poľskej komunity; domnieva sa, že obvinenia z „podnecovania nenávisti“ a „rehabilitácie nacizmu“, ktoré boli vznesené proti Andželike Borysovej, sú politické a nemajú žiadne opodstatnenie ani právnu hodnotu a berie na vedomie, že bola zbavená týchto obvinení;

32. dôrazne odsudzuje prenasledovanie náboženských komunít v Bielorusku vrátane prenasledovania duchovných aj laikov, ktorí vo svojich náboženských činnostiach odmietajú podporovať postoj Lukašenkovho režimu a vyjadrujú nesúhlas s jeho politikou; v tejto súvislosti odsudzuje odsúdenie pravoslávneho kňaza Siarheja Rezanoviča, jeho manželky a syna na 16 rokov väzenia, nátlak vyvíjaný na zosnulého pravoslávneho arcbiskupa, Artemyho Kišchanku, ako aj pravidelné zatýkanie duchovných vrátane uväznenia katolíckych kňazov Viachaslau Adamoviča, Andreja Kulika a Alexandra Shautsoua a katechétu Uladzislau Beladzeda v máji 2023; odsudzuje aj konfiškáciu kostolov katolíkom v Minsku a zákaz akejkoľvek politickej činnosti v rámci protestantskej evanjelizačnej činnosti;

33. naliehavo vyzýva Lukašenkov režim, aby okamžite ukončil prenasledovanie, diskrimináciu a násilie voči LGBTI osobám a zabezpečil ich plnú ochranu a začlenenie do spoločnosti; podporuje úsilie organizácií LGBTI v Bielorusku pri presadzovaní právnych reforiem, ktoré by zabezpečili rovnaké práva a ochranu všetkých osôb;

34. vyjadruje poľutovanie nad absenciou antidiskriminačných právnych predpisov týkajúcich sa osôb so zdravotným postihnutím v Bielorusku, ako aj nad núteným zatvorením vedúcej organizácie pre práva osôb so zdravotným postihnutím v krajine, Úradu pre práva osôb so zdravotným postihnutím, v roku 2021; vyjadruje poľutovanie nad problémami, ktorým čelia deti so zdravotným postihnutím v Bielorusku, pokiaľ ide o riadnu diagnostiku, vzdelávanie a sociálnu reintegráciu, a nad nedostatočnou verejnou zodpovednosťou a transparentnosťou inštitúcií, v ktorých sú tieto deti umiestnené; zdôrazňuje potrebu deinštitucionalizácie a zrušenia zákona Bieloruskej republiky č. 183-Z z 30. júna 2022 o právach osôb so zdravotným postihnutím a ich sociálnej integrácii, ktorý diskriminuje deti a dospelých so zdravotným postihnutím a obmedzuje ich prístup k základnému, strednému a vyššiemu vzdelaniu v závislosti od stupňa ich postihnutia; vyjadruje zdesenie nad tým, že bieloruské orgány naďalej umiestňujú osoby s rôznymi druhmi postihnutia do rovnakých zariadení a neposkytujú žiadnej skupine špecializovanú starostlivosť, že viac ako 10 000 osôb so zdravotným postihnutím, ktoré žijú v tzv. psychoneurologických zariadeniach, je pozbavených svojich zákonných práv a súdy určili za ich zákonných zástupcov riaditeľov týchto zariadení; zdôrazňuje potrebu zrušiť ustanovenia umožňujúce nedobrovoľné pozbavenie slobody;

Podpora demokracie a európskych ambícií

35. zdôrazňuje skutočnosť, že Bielorusko má historické väzby so zvyškom Európy a zdieľa dedičstvo európskej kultúry a identity a že na základe ambícií bieloruského ľudu by malo zostať súčasťou európskeho politického, kultúrneho a hospodárskeho priestoru; s potešením oceňuje a podporuje vyhlásenia Svetlany Cichanovskej a vedúcich predstaviteľov bieloruských demokratických politických strán o európskych ambíciách Bielorusov; vyzýva inštitúcie EÚ a členské štáty, aby vypracovali ambicióznejšiu a komplexnejšiu stratégiu spojenú s rozsiahlym hospodárskym plánom, ktorá by poskytla podporu bieloruským demokratickým silám vrátane opozičných politických strán, aktivistov občianskej spoločnosti, obhajcov ľudských práv, nezávislých umelcov, nezávislých odborov a slobodných médií v Bielorusku i mimo neho s cieľom podporiť demokratický prechod v krajine a zachovať nezávislosť a zvrchovanosť Bieloruska; vyzýva na zavedenie komplexných programov budovania kapacít, odbornej prípravy zameranej na podporu právnych znalostí potrebných pri vypracúvaní právnych predpisov, digitálnej a osobnej bezpečnosti, mentorských iniciatív, stáží a iných vzdelávacích príležitostí s cieľom posilniť postavenie týchto subjektov a rozvíjať ich potenciál;

36. vyzýva na zlepšenie komunikácie EÚ s obyvateľmi Bieloruska s cieľom poskytovať im informácie a bojovať proti dezinformáciám a propagande zo strany štátom kontrolovaných médií; naliehavo vyzýva členské štáty EÚ, aby podporovali kontakty medzi vlastným obyvateľstvom a bieloruským ľudom a aby koordinovali svoje opatrenia s cieľom zmierniť ťažkosti, ktorým čelia demokratické sily a opozičné politické strany, aktivisti občianskej spoločnosti a ďalší bieloruskí občania v exile, napríklad v procese získavania povolení na pobyt a otvárania bankových účtov a v súvislosti s postupmi pri podávaní žiadostí o víza v Bielorusku a v tretích krajinách, a to aj v dôsledku nesprávneho uplatňovania sankčného režimu; zdôrazňuje, že bieloruský ľud by sa nemal stotožňovať s Lukašenkovým režimom a že Bielorusi žijúci v exile by nemali byť diskriminovaní z dôvodu zapojenia režimu do vojny proti Ukrajine; odsudzuje zámerné vyhostenie alebo neobnovenie akreditácie diplomatov z EÚ, jej členských štátov a iných krajín, ktoré Lukašenkov režim uskutočňuje s cieľom obmedziť ich podporu prenasledovaným Bielorusom a ich schopnosť vydávať víza; oceňuje prácu organizácií občianskej spoločnosti EÚ pri podpore bieloruských partnerov a pri pomoci Bielorusom počas procesu premiestňovania a vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby im túto prácu ďalej umožňovali;

37. nabáda členské štáty, aby ďalej zjednodušili postupy na získanie víz a povolení na pobyt pre osoby, ktoré utekajú z Bieloruska z politických dôvodov, alebo pre osoby ktoré potrebujú lekárske ošetrenie v dôsledku násilia, ktoré na nich bolo páchané; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby vypracovali pravidlá a postupy na riešenie prípadov, keď sú obhajcovia ľudských práv a iní aktivisti občianskej spoločnosti zbavení svojho občianstva v Bielorusku, a aby poskytli podporu tým Bielorusom s pobytom v EÚ, ktorých doklady totožnosti onedlho stratia platnosť a ktorí nemajú žiadnu možnosť tieto doklady obnoviť, keďže sa nemôžu vrátiť do Bieloruska;

38. vyzýva Radu, aby preskúmala a aktualizovala svoje závery o Bielorusku a zamerala sa na predchádzanie a obmedzenie bezpečnostných rizík, ktoré predstavuje Lukašenkov režim, účinnú verejnú politiku EÚ a angažovanosť vo vzťahu k bieloruskému ľudu vrátane ľudí v exile, štruktúrovanú spoluprácu s demokratickými silami Bieloruska a občianskou spoločnosťou a podporu obetí Lukašenkovho režimu;

39. víta otvorenie oficiálnej Misie pre demokratické Bielorusko v Bruseli 1. marca 2023; ďalej víta vytvorenie zjednoteného prechodného kabinetu ako ústredného výkonného orgánu demokratického hnutia, ktorý by mal byť spolu s koordinačnou radou, jednotným zastupiteľským orgánom bieloruskej demokratickej spoločnosti, považovaný medzinárodným spoločenstvom za zástupcov bieloruského ľudu; vyzýva na podpísanie dohody o formalizácii a systematizácii spolupráce medzi Európskym parlamentom a bieloruskými demokratickými silami a občianskou spoločnosťou vrátane zjednoteného prechodného kabinetu a koordinačnej rady; zdôrazňuje, že je potrebné, aby Rada a Komisia naďalej venovali medzinárodnú pozornosť a podporu prodemokratickému hnutiu v Bielorusku, ktoré sa zmenilo v dôsledku útočnej vojny Ruska voči Ukrajine; vyzýva Komisiu a Radu, aby boli pripravené na rôzne scenáre, ako je (nútené) nahradenie Lukašenka alebo de facto anexia či okupácia Bieloruska Ruskom, a aby tieto scenáre konzultovali so zjednoteným prechodným kabinetom;

40. víta skutočnosť, že Komisia schválila podporný program EU4Belarus: Supporting societal resilience and human capital development (EU4Belarus: Podpora odolnosti spoločnosti a rozvoja ľudského kapitálu), ktorého cieľom je podporiť demokratické úsilie v Bielorusku; domnieva sa, že takáto podpora je nevyhnutná na zachovanie zmien v bieloruskej spoločnosti, ktoré vzišli z pokojného prodemokratického hnutia počas prezidentských volieb v roku 2020; trvá na tom, aby sa finančné prostriedky v rámci programu EU4Belarus strategicky nasmerovali do činností na podporu európskych ambícií obyvateľov Bieloruska;

41. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby pokračovali v podpore kultúrnych a vzdelávacích aktivít bieloruskej občianskej spoločnosti a akademických inštitúcií vrátane aktivít zameraných na podporu bieloruského jazyka a nezávislých médií a aby ju rozšírili; zdôrazňuje význam podpory digitalizácie a vytvárania priestoru pre prodemokratickú občiansku a politickú účasť Bielorusov; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby naďalej podporovali nezávislé bieloruské médiá, ktoré boli po prezidentských voľbách v roku 2020 zdecimované a museli sa presťahovať a obnoviť svoju činnosť; v tejto súvislosti žiada Komisiu a členské štáty, aby posilnili kapacitu médií v bieloruskom jazyku, ako sú Charta 97, Radio Racyja, Euroradio, Belsat TV, Naša Niva a Novy Čas, a aby venovali osobitnú pozornosť novým médiám, ako sú NEXTA, Malanka a Zerkalo (predtým TUT.BY); víta presťahovanie Rádia Slobodná Európa/Rádia Sloboda a otvorenie jeho pobočky v Litve, ktoré poskytuje dôveryhodné mediálne pokrytie pre poslucháčov v Bielorusku;

42. zdôrazňuje význam neustáleho posilňovania väzieb a spolupráce medzi Bieloruskom na jednej strane a mladými ľuďmi a akademickou obcou v EÚ na strane druhej; víta skutočnosť, že EÚ vyčlenila finančné prostriedky na poskytovanie vzdelávacích príležitostí bieloruským študentom a odborníkom, najmä prostredníctvom projektu EU4Belarus MOST+ (program mobility pre cielené medziľudské kontakty); očakáva, že táto podpora bude pokračovať a že Bielorusi budú vo významnej miere zapojení do programov EÚ, ako sú Erasmus+ a Horizont Európa; okrem toho vyzýva na nepretržitú podporu bieloruských nezávislých akademických inštitúcií vrátane Európskej humanitnej univerzity vo Vilniuse;

43. trvá na tom, aby sa značná časť finančnej podpory EÚ naďalej poskytovala prostredníctvom flexibilných a nestranných mechanizmov EÚ, ako je napríklad Európska nadácia na podporu demokracie, čím by sa zabezpečilo správne zameranie na organizácie občianskej spoločnosti, nezávislé médiá a prodemokratické skupiny a ich zodpovednosť; vyzýva na zvýšenie nízkoprahového financovania mimovládnych organizácií v Bielorusku a mimo neho; navrhuje, aby Európska nadácia na podporu demokracie posilnila svoje zameranie na Bielorusko, a aby členské štáty poskytli Európskej nadácii na podporu demokratických síl Bieloruska viac prostriedkov;

44. podporuje prípravu medzinárodnej darcovskej konferencie pod vedením EÚ na pomoc demokratickým silám Bieloruska; vyzýva EÚ, aby sa na operatívnej úrovni zapojila do rokovaní so zástupcami demokratických síl Bieloruska s cieľom dokončiť prácu na prijatí plánu zameraného na realizáciu hospodárskeho a investičného balíka vo výške 3 miliárd EUR, ktorý už Komisia naplánovala ako spôsob, ako vyjsť v ústrety demokratickým ašpiráciám bieloruského ľudu; vyzýva na politický dialóg medzi EÚ a demokratickými silami Bieloruska s cieľom dosiahnuť spoločnú víziu uvedeného plánu podpory; zdôrazňuje, že je potrebná zásadná verejná diskusia s cieľom získať podporu verejnosti pre výrazné zapojenie EÚ;

45. vyjadruje znepokojenie nad transparentnosťou, slobodou a spravodlivosťou parlamentných a miestnych volieb v Bielorusku v roku 2024, najmä vzhľadom na nové právne obmedzenia politických strán a vyhlásenia ústrednej volebnej komisie, ktoré spochybňujú význam medzinárodného pozorovania volieb a úlohu Úradu OBSE pre demokratické inštitúcie a ľudské práva; odsudzuje vytváranie neznesiteľných podmienok a obmedzení pre činnosť opozičných demokratických strán v Bielorusku; odsudzuje najmä nový zákon o politických stranách prijatý vo februári 2023, ktorý je jednoznačne zameraný na sťaženie a zabránenie činnosti demokratických síl zavedením ďalších obmedzení a povinností registrácie na ministerstve spravodlivosti; zastáva názor, že tento zákon sa zámerne pokúša formálne zlikvidovať demokratické strany a zabrániť im v účasti na parlamentných voľbách v roku 2024 a v konečnom dôsledku povedie k faktickému zákazu všetkých politických strán, ktoré sú v opozícii voči režimu; vyzýva národné politické strany členských štátov a európske politické strany a nadácie, aby ďalej rozvíjali spoluprácu s demokratickými politickými stranami v Bielorusku a podporovali ich;

46. vyzýva vedúcich predstaviteľov demokratických síl Bieloruska, aby zachovali jednotu a naďalej využívali inovatívne metódy na informovanie bieloruského ľudu a jeho zapojenie, najmä v rámci krajiny, s cieľom udržať si jeho dôveru a vieru v demokratické zmeny a mobilizovať ho v nadchádzajúcich voľbách;

o

o o

47. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Rade, Komisii, podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, vládam a parlamentom členských štátov, vysokému komisárovi OSN pre ľudské práva, generálnemu tajomníkovi OSN, Medzinárodnej organizácii práce, Rade Európy, Organizácii pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe, zástupcom bieloruských demokratických síl, Medzinárodnému Červenému krížu, Medzinárodnému olympijskému výboru, Únii európskych futbalových zväzov, Medzinárodnej futbalovej federácii, Medzinárodnej hokejovej federácii, Medzinárodnej tenisovej federácii, Asociácii tenisových profesionálov, Ženskej tenisovej asociácii a de facto orgánom Bieloruskej republiky.